

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΜΕΛΟΥΣ

ΚΛΑΣΣΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ. — Περὶ τῆς λέξεως «βομβόχυλον» παρὰ τῷ Διοσκορίδῃ¹, ὑπὸ Ἑρρ. Σνάσση.

Παρὰ Διοσκορίδῃ τῷ Ἀναζαρβεῖ ἀναγινώσκεται «μανδραγόρας· οἱ δὲ ἀντίμιμον οἱ δὲ βομβόχυλον οἱ δὲ Κιρκαίαν [οἱ δὲ Διοκαίαν] καλοῦσιν, ἐπειδὴ δοκεῖ ἡ ρίζα φίλτρων εἶναι ποιητικὴ» (4, 75, 1 W.).

Τὸ αὐτὸ χωρίον ἐν τῇ παλαιότερᾳ ἐκδόσει τοῦ Kurt Sprengel ἔχει ὡς ἐξῆς «μανδραγόρας· οἱ δὲ ἀντίμιλον, οἱ δὲ Διοκαίαν, οἱ δὲ Κιρκαίαν καλοῦσιν ἐπειδὴ δοκεῖ ἡ ρίζα φίλτρων εἶναι ποιητικὴ. [οἱ δὲ ἀντιμύμιον, οἱ δὲ βομβόχυλον, οἱ δὲ μῖνον, Αἰγύπτιοι Ἀπεμούμ, Πυθαγόρας ἀνθρωπόμορφον, οἱ δὲ ἀλθέριον, οἱ δὲ θριδακίαν, οἱ δὲ κάμμαρον, Ζωροάστρης διάμονον ἢ ἀρχίην, προφηταί ημίονους, οἱ δὲ γονογεῶνας, Ρωμαῖοί μάλα κανίνα, οἱ δὲ μάλα τερρέστρια]. Μετάφρασις δὲ λατινικῆ νεωτέρα, κάτωθεν τοῦ κειμένου τούτου ὑπάρχουσα, ἀποδίδει τὴν λέξιν βομβόχυλον διὰ τοῦ *bombochylum*, ἧτοι δι' ἀπλῆς μεταγραφῆς τῶν ἐλληνικῶν γραμμάτων διὰ λατινικῶν.

Ἡ λέξις βομβόχυλον καταχωρίζεται εἰς τὰ λεξικά ὑπὸ δύο γένη ἢ καὶ ὅλως παραλείπεται. Οὕτω ἐν μὲν τῷ Ἐθναυρῷ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης φέρεται κατὰ γένος ἀρσενικόν: [βομβόχυλος, ὁ, inter cognomina mandragorae memoratur apud Dioscuridem. BOISSON], ἐν δὲ τῷ λεξικῷ τοῦ Δ. Δημητράκου (Ἀθ. 1936) κατὰ γένος οὐδέτερον, ὡς εὔρηται κατακεχωρισμένον ἐν τῇ β' ἀγγλικῇ ἐκδόσει τοῦ λεξικοῦ Liddell-Scott (Oxf. 2 1924—1940). Ἡ πρώτη ἀγγλικὴ ἔκδοσις δὲν περιέλαβε τὴν λέξιν ταύτην, διὰ τοῦτο δὲ καὶ παρελείφθη ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς ἑλλην. μεταφράσεως τοῦ λεξικοῦ τούτου (Liddell Scott—Κωνσταντινίδῃ, ἐν Ἀθήναις 1901). Σημειώσεως ἄξιον εἶναι ὅτι παρέλειψεν οὐ μόνον τὴν λ. «βομβόχυλον» ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν «μανδραγόρας» τὸ ἐλληνικὸν λεξικὸν (χρονικῆς περιόδου 146 π. Χ.—1100 μ. Χ.) τοῦ (συνήθως γνωστοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σοφοκλῆς) Εὐαγγελينوῦ Ἀποστολίδου, καθηγητοῦ τῆς Ἀρχαίας, Βυζαντ. καὶ Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Harvard, ὅπερ ἀνετυπώθη ἐν Cambridge τῆς Μασσαχουσέτης 1914, σ. XVI, 1188. Ἐν παρόδῳ δὲ λέγομεν ὅτι καὶ ἄλλαι ἀνακρίβειαι καὶ ἀσάφειαι καὶ παραλείψεις παρατηροῦνται ὡς πρὸς ἐνίας τῶν γραφῶν τῶν διαφόρων ὀνομασιῶν ἢ γλωσσῶν τοῦ μανδραγόρα ἐν τε τοῖς μνημονευθεῖσι Λεξικοῖς καὶ ἐν ἄλλοις παλαιότεροις.

Ἡ κατὰ διάφορον γένος ἀναγραφὴ τοῦ ὀνόματος (ὁ βομβόχυλος ἢ τὸ βομβόχυλον) οὐδαμῶς ἐκπληττει, διότι ἡ λέξις, οὔσα ἐκ τῶν ἄπαξ εἰρημένων, εὔρηται κατ'

1 Ἀνεκοινώθη κατὰ τὴν Συνεδρίαν τῆς 30 Μαΐου 1957 (βλ. ἀνωτ. σ. 352).

αιτιατικήν πτώσιν καὶ δὴ ἀνάρθως. Γενικῶς ὁμῶς εἰπεῖν ἐν τοῖς λεξικοῖς ἀπαντᾷ τὸ οὐδέτερον γένος τῶν δευτεροκλίτων διὰ πάσας τὰς ὀνομασίας ἢ γλώσσας τοῦ φυτοῦ τούτου (πλὴν τοῦ κάμματος).

Μετὰ τὰς περὶ τοῦ γένους τοῦ ὀνόματος τούτου παρατηρήσεις προβαίνομεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς λέξεως. Αὕτη σύγκειται ἐκ δύο μερῶν (βόμβος + χυλός). Τὸ δεύτερον «χυλός» εἶναι σαφές καὶ οὐδεμία χωρεῖ ἀμφιβολία περὶ τούτου. Ὁ Διοσκορίδης ἐν τῷ ἀνωτέρω χωρίῳ λέγει «*χυλίζεται δὲ ὁ φλοιὸς τῆς ρίζης κλωρὸς κοπεῖς καὶ ὑποθεθεῖς πιεσηρίῳ... χυλίζεται δὲ καὶ τὰ μῆλα ὁμοίως, ἀνειμένον δὲ γίνεται τὸ ἐξ αὐτῶν χύλισμα... ἔνιοι δὲ καθέπουσιν οἴνω τὰς ρίζας ἄχρι τρίτου καὶ διυλίσαντες ἀποτίθενται χρώμενοι ἐπὶ τῶν ἀγρουπνούτων καὶ περιωδυνόντων κνάθῳ ἐνὶ καὶ ἐφ' ὧν βούλονται ἀναισθησίαν τεμνομένων καὶ καιομένων ποιῆσαι...*» καὶ ὁ φίλος συνάδελφος καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Γ. Ἰωακείμογλου ἐν τῇ Φαρμακολογίᾳ αὐτοῦ ποιεῖται λόγον περὶ τοῦ ἐκχυλίσματος τοῦ φυτοῦ τούτου.

Ἄλλὰ καὶ ὁ παλαιότατος ἄγνωστος μεταφραστῆς, ἀπὸ τοῦ 6^{ου} περ. αἰ. μ. Χ., φερόμενος ὑπὸ τὸ ὄνομα Dioscorides Latinus, διὰ τῆς συνθέτου λέξεως bulboquilon ἀπέδωκε τὸ βομβόχυλον, ἧς τὸ β' συνθετικὸν εἶναι τὸ -quilon, ὃ ἐστὶ χυλός, γνωστοῦ ὄντος ὅτι τῆς ἐκ τοῦ ἐλληνικοῦ λατινικῆς λέξεως chylos ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς κώδιξι διάφοροι γραφαὶ ἐν αἷς πρῶτιστα ἢ γραφῇ quilon. (i. Thes. Linguae Latinae ἐν λ. chylos).

Ἀπὸ τοῦ 6^{ου} περ. αἰῶνος ἕως τοῦ 8^{ου} ἐγένοντο διὰ λόγους σκοπιμότητος πολλά, ὡς γνωστόν, μεταφράσεις εἰς τὴν λατινικὴν ἐλλήνων συγγραφέων, κυρίως φυσικῶν καὶ ἱατρῶν, οἷον Εὐκλείδου, Φίλωνος καὶ Ἡρωνος, Ἱπποκράτους, Διοσκορίδου, Σωρανοῦ, Γαληνοῦ, Ὀρειβασίου, Ἀλεξάνδρου τοῦ Τραλλιανοῦ, ἐκ φόβου δηλαδὴ μὴ γίνῃ διακοπὴ τῆς συνεχίσεως τῶν μαθηματικῶν, φυσικῶν καὶ ἱατρικῶν γνώσεων μεταξὺ τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν Γερμανικῶν ἰδίᾳ φύλων. Εἰδικῶς δὲ περὶ τῆς παλαιᾶς ταύτης λατιν. μεταφράσεως τοῦ Διοσκορίδου εἶναι γνωστόν ὅτι ἐχρησιμοποιήθη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ Ἰταλῶν καὶ Φράγκων ἱατρῶν, βραδύτερον δὲ, κατὰ τὸν Μεσαίωνα, ὑπὸ τῆς παλαιᾶς ὀνομαστῆς τοῦ Σαλέρνου Ἱατρικῆς Σχολῆς. Ἡ μετάφρασις αὕτη περιῆλθεν εἰς ἡμᾶς διὰ δύο κωδ., ὧν ὁ μὲν πρῶτος Cod. Monacensis 337 (τοῦ 9^{ου} αἰ.), εἶναι ὁ περιελθὼν κατὰ τὸν 16^{ον} αἰ. εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ γνωστοῦ Ὑπομνηματιστοῦ καθηγ. Matcellus Virgilius (Adrianus), γραμματέως τῆς Φλωρεντινῆς Δημοκρατίας, ὁ δὲ δεύτερος εἶναι ὁ Cod. Parisinus 9332 (τοῦ 8^{ου} αἰ.).

Ἡ μετάφρασις αὕτη τοῦ Dioscorides Latinus δὲν συγγέεται πρὸς ἄλλο εὐρύτατα διαδεδομένον τότε ἔργον ὑπὸ τὸν τίτλον Dyascorides, ὅπερ ἀποτελεῖ ἐγγχειρίδιον (compendium) Φαρμακολογίας τοῦ Μεσαίωνος κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν διεσκευασμένον (μετὰ προσθηκῶν εἰλημμένων ἐκ τοῦ Gargilius Martialis, τοῦ Ψ.-Ἀπου-

λγίου, τοῦ Ψ.-Ὁρειβασίου, τοῦ Ἰσιδώρου, τοῦ Γαληνοῦ) καὶ ὅπερ ἐχρησιμοποιήθη διὰ συγγραφικὸς σκοποῦς ὑπ' ἄλλων τε καὶ ὑπὸ τοῦ Simon Januensis (τοῦ ἐκ Γενόας), ὅστις, καθ' ἃ ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἔργου του *clavis sanationis* ἀναφέρει, ἔλαβεν ὑπ' ὄψιν, ἐκτὸς τῆς διασκευῆς ταύτης, οὐ μόνον τὸν Dioscorides Latinus ἀλλὰ καὶ ἕνα εἰκονογραφημένον κώδικα τοῦ Διοσκορίδου, πιθανῶς τὸν Cod. Neapolitanus (τοῦ 7^{ου} αἰ.) τῆς Βιενναίας Βιβλιοθήκης.

Ἡ περὶ τὸν Διοσκορίδην κίνησις ἐξεδηλώθη λίαν ἐνωρὶς ἰδίᾳ ἀφ' ὅτου οἱ Ἄραβες ἔδειξαν ἐνδιαφέρον περὶ τὴν σπουδὴν τῆς ἐλληνικῆς ἱατρικῆς καὶ βοτανικῆς καὶ ἐδημοσίευσαν περὶ τὸ 850 μ. Χ. μετάφρασιν αὐτοῦ ἀραβικὴν δι' ἧς ἐγένετο γνωστὸς καὶ εἰς τοὺς ὑπὸ τοὺς Ἄραβας Ἰσπανοὺς. Οὕτω ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ πόλει τῆς Τοσκάνης Colle ὁ λεγόμενος *Dyascorides* (1478 fol., οὗ ἀπλή ἐπανέκδοσις ἢ τῆς Lyon 1512), ὡς καὶ ἄλλαι τοῦ Πεδανίου Διοσκορίδου, ὧν μνημονεύομεν ἐνταῦθα τὴν *Aldina* (1499) καὶ τὴν ἐκδ. τῆς Κολωνίας 1529 ἐν ἣ περιελήφθησαν τὰ ὑπομνήματα (σχόλια) καὶ μετάφρασις τοῦ Μαρκέλλου Βιργιλίου. Ἐδημοσιεύθησαν ἔπειτα καὶ ἄλλαι ἐκδόσεις τοῦ Διοσκορίδου παλαιότεραι καὶ νεώτεραι. Τῶν τελευταίων τούτων ἄξια προσοχῆς αἱ μνημονευθεῖσαι τοῦ Kurt Sprengel (Λιψ. 1829 - 1830) καὶ ἡ ἀρίστη πασῶν τοῦ Max Wellmann (Βερ. 1906 - 1914), ὅστις εἰγῆγαγεν, ὡς ἐλέχθη προηγουμένως, τὸ βομβόχυλον εἰς τὸ κείμενον τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ.

Μετὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτὴν μικρὰν ἐπισκόπησιν, ἣν ἐθεωρήσαμεν ἀναγκαίαν πρὸς μεγαλυτέραν διαφώτισιν, ἐπανερχόμεθα ὅθεν ἐξέβημεν καὶ συνοψίζοντες λέγομεν ὅτι ἐν τῷ προρρηθέντι χωρίῳ τοῦ Διοσκορίδου ἐν πάσαις γενικῶς ταῖς ἐκδόσεσιν αὐτοῦ ἀπαντᾷ ἢ λ. «βομβόχυλον» εἴτε ὡς γνησίᾳ θεωρεῖται ἢ λέξις αὐτῆ (Wellmann) εἴτε ὡς νόθος (Sprengel κ. ἄ.). Ἡμεῖς ὅμως, μὴ δεχόμενοι ὅτι εὐσταθεῖ τὸ α' συνθετικὸν βομβο-, θεωροῦμεν τοῦτο ὑποπτον, καὶ δι' ἄλλους μὲν σοβαροὺς λόγους ἀλλὰ καὶ διότι εὐρίσκομεν ὅτι τοῦτο (βομβο-) οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν ἀπὸ σημασιολογικῆς ἀπόψεως πρὸς τὸ φυτόν καὶ τὰς ιδιότητας τούτου.

Ἐπίκουρος εἰς τὴν ὑπόψιν ἡμῶν ταύτην προσέρχεται ὁ χρονικῶς πλησιέστερον πρὸς τὸν ἑλληνα Διοσκορίδην κείμενος *Dioscorides Latinus*. Τῆς ὑπὸ τούτου γενομένης μεταφράσεως, ἣτις κατὰ τὸν Wellmann εἶναι κατὰ λέξιν πιστὴ (*Wortgetreue*), ἔχομεν νῦν ἀρίστην κριτικὴν ἐκδοσιν—κατὰ καιροὺς ὀλοκληρωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Hofmann-Auracher-Stadler (ἐν *Romanische Forschungen* τοῦ 1882, 1899, 1901, 1902)—ἣν δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὕρωμεν ἐνταῦθα. Ἐν ταύτῃ, καθ' ἃ δι' ἀλληλογραφίας ἐπληροφορήθημεν, τὸ βομβόχυλον τοῦ Διοσκορίδου ἀποδίδεται διὰ τοῦ *bulboquilon* κατὰ τὸν cod. Parisinus 9332. Τὸ κείμενον δὲ τῆς ἐκδόσεως ταύτης ἀκολουθοῦσι καὶ οἱ συντάκται τοῦ *Thes. Linguae Latinae*. Ἐν δὲ τῷ οἰκίῳ χωρίῳ τοῦ *apparatus criticus* τῆς ἐκδόσεως Auracher-Stadler (1901) σημειοῦται γραφῆ

Bulboquinon (τῆς ἐκδόσ. Colle 1478) καὶ γραφὴ bulbo qui non SJ (τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Simon Januensis). Ἄλλαις λέξεσιν οὐδεμία ἀμφιβολία προκύπτει καὶ ἐκ τῶν τριῶν τούτων γραφῶν ὅτι τὸ πρῶτον συνθετικὸν ἀποτελεῖ ἡ λ. bulbus - βολβός καὶ οὐχὶ ἡ λ. βόμβος.

Ὅθεν συμπεραίνομεν ὅτι ὁ Διοσκορίδης εἶχε γράψει βομβόχυλον καὶ οὐχὶ βομβόχυλον. Οὐδένα διαφεύγει ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν εἶχεν ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀκριβοῦς ὀρολογίας οἶαν σήμερον ἔχομεν. Αἰ ρίζαι τοῦ μανδραγόρα διὰ τὸ σαρκώδες αὐτῶν, ἴδια πρὸς τὸ ἄνω μέρος, παρεῖχον τὴν ἐντύπωσιν ὁμοιότητος πρὸς τὰ βολβορίζα φυτά. Οὕτε καὶ ἄγνωστος τῷ Διοσκορίδῃ ἦτο ἡ λέξις βολβός (πρβλ. βολβοειδῆς Διοσκ. 2,196).

Καὶ ἐρωτᾶται νῦν πῶς τὸ ΒΟΛΒΟΧΥΛΟΝ ἔγινε ΒΟΜΒΟΧΥΛΟΝ;

Τὸ πρᾶγμα παλαιογραφικῶς δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐξηγηθῆ, ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ὁ βιβλιογράφος ἀντιγράφων τὸ τρίτον γράμμα Λ τῆς λέξεως βολβόχυλον ἐπανάλαβε δίς, εἴτε νυστάζων εἴτε καὶ ἐκ μετεωρίας, τὸ αὐτὸ γράμμα Λ. Οὕτω ὁμοῦ τὰ δύο κεφαλαῖα Λ (ΛΛ) ὁμοιάζοντα πρὸς τὸ κεφαλαῖον Μ ἐνεφάνισαν ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ ἐσφαλμένον ΒΟΜΒΟΧΥΛΟΝ ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ ΒΟΛ[Λ]ΒΟΧΥΛΟΝ. Τοιαῦται ἐναλλαγὰι ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ δὲν εἶναι σπάνια. Οὕτω π.χ. ἐν τῇ Ἀντιγόνη τοῦ Σοφοκλέους (στ. 436) ἡ παραδεδομένη γραφή, ἔχει ὧδε «ἈΛΛ' ἠδέως ἔμοιγε κάλγειν ὧς ἅμα». Ταύτην (δηλ. τὸ ἈΛΛ') διώρθωσεν ὁ Dindorf, ᾧ συνεφώνησαν καὶ ἄλλοι, εἰς «ἈΜ' ἠδέως ἔμοιγε κάλγειν ὧς ἅμα» ἀποβλέψας εἰς τὴν ἔνοιαν. Καὶ ὁ ἡμέτερος Δημ. Σεμιτέλος (ἐν τοῖς Διορθωτικοῖς Ὑπομνήμασι, σελ. 503), ἤκασε μάλ' ἀντὶ τοῦ ἄλλ', ὡς καὶ πρὸ αὐτοῦ ὁ Blaydes, καὶ καταλήγων λέγει «... ὅμως προτιμότερον καθ' ὃ πιθανώτερον νομίζω τὸ οὐχ' ἦττον καλὸν νοῦν ἔχον ἅμα, ὡς ἐγγυτέρω κείμενον τοῦ ἄλλ', διότι ΑΜ καὶ ΑΛΛ εἶναι ὁμοιώτατα καί, ὡς γνωστόν, συχνότατα ἐναλλάσσεται τὸ Μ καὶ τὰ δύο Λ ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων». Ἐπίσης ἐν τῷ Λεξικῷ Liddell-Scott τῆς ἑλλην. ἐκδόσεως Κωνσταντινίδῃ (ἐν λ. ἁμῶς) σημειοῦται ὅτι εἰς ἄλλως γέ πως διεφθάρη τὸ ὀρθὸν ἁμωσγέπως καὶ διὰ πλείονα γίνεται παραπομπὴ εἰς τοῦ Jacobs τὸ Παραρτ. εἰς τὰ adversaria τοῦ Πόρσωνος 311· πρβλ. ὠσαύτως, Σοφοκλ. Ο.Κ. 1266 τὰΜὰ (ἀντὶ τὰΛΛα), Πλάτ. Γοργ. 492^d ἁΜόθεν γέ ποθεν (ἐκ διορθ. τοῦ Κοραῆ ἀντὶ ἁΛλοθεν γέ ποθεν) καὶ W. Freund, Trienn. Philolog. σ. 241 καὶ 247. Οὐχὶ διάφορα τούτων ἀναγράφει καὶ ὁ γνωστὸς λεξικογράφος Fr. Ellendt ἐν τῷ Lexicon Sophocleum (Ber. 2 1872) ἐν λήμματι ἅμα (τέλ.) προκειμένου περὶ τοῦ Σοφοκλείου χωρίου (Φιλοκτ. 1165) «ἈΛΛΑ' γνῶθ' εὔ γνῶθ' ὅτι σὸν κῆρα τάνδ' ἀποφεύγειν», ὅστις ἀναφερόμενος εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Hermann διόρθωσιν τοῦ ΑΛΛΑ' γνῶθ' εἰς «ἈΜΑ γνῶθ'...» προσθέτει quoties ἅμα et ἀλλὰ confundantur in libris, in vulgus notum.

Ἐκ τῶν εἰρημένων καταφαίνεται ὅτι ἡ ἐναλλαγὴ τῶν δύο Λ ($\Lambda\Lambda$) μετὰ τὸ M ἢ ἡ τοῦ M μετὰ τὰ δύο Λ ($\Lambda\Lambda$) στηρίζεται παλαιογραφικῶς.

Πρὸς τούτοις δὲν κρίνομεν ἄσκοπον νὰ παραπέμψωμεν τὸν βουλόμενον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀοιδίου Σπ. Λάμπρου μετάφρασιν τοῦ Ἑγχειριδίου τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς Παλαιογραφίας τοῦ Thompson (Βιβλιοθ. Μαρασλῆ, ἐν Ἀθήναις 1903, σ. 259). Ἐκεῖ εὐρίσκεται δημοσιευμένον πανομοιότυπον ἀπόσπασμα αὐτοῦ τούτου τοῦ κώδικος τοῦ Διοσκορίδου, τοῦ πολυτιμοτάτου Βιενναίου κώδ. τοῦ 5^{ου}/6^{ου} αἰ. (τοῦ ἄλλοτε Constantinopolitanus), ὅστις εἶναι οὐ μόνον παλαιογραφικῶς λίαν ἐνδιαφέρων διὰ τὸ ἀρχαιότατον δεῖγμα στρογγυλοσχήμου γραφῆς ἐπὶ περγαμνηῆς ἀλλὰ καὶ τεχνικῶς διὰ τὰς ἐγχρώμους εἰκόνας φυτῶν, ἐρπετῶν, ἐντόμων ὡς καὶ δι' ἕξ ὀλοσελίδους τοιαύτας, ὧν μία εἶναι τῆς Ἰουλιανῆς Ἀνικίας (χάριν τῆς ὁποίας καὶ ἐγράφη ὁ κώδιξ οὗτος), θυγατρὸς τοῦ ἐν ἔτει 472 αὐτοκράτορος τοῦ δυτ. Ρωμ. Κράτους Φλαβίου Ἀνικίου Ὀλυβρίου. Εἶναι ὁ κώδιξ ἐκεῖνος, ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ ὁποίου ἔλαβεν ἀφορμὴν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ φίλος συνάδελφος καὶ Ἀκαδημαϊκὸς κ. Ἐμμ. Ἐμμανουήλ νὰ δημοσιεύσῃ μελέτην συγκριτικὴν (ἐν τῇ Ἐφημ. τῆς Χημ. κ. Φαρμ. τῆς Ζυρίχης, 1912). Ὁ ἀναγνώστης τοῦ δημοσιευμένου τούτου ἀποσπάσματος θέλει ἐκ πρώτης ὄψεως ἀντιληφθῆ πόσον εὐκολον εἶναι ἡ λέξις $\Phi\Upsilon\Lambda\Lambda\Lambda$ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν λαμβανομένη νὰ ἀναγνωσθῆ $\Phi\Upsilon\Upsilon\Lambda$.

Μετὰ τὰ ὑφ' ἡμῶν λεχθέντα νομίζομεν ὅτι ἱστορικῶς, κριτικῶς καὶ παλαιογραφικῶς ἐστηρίξαμεν ὅτι ἐν τῷ εἰρημένῳ χωρίῳ τοῦ Διοσκορίδου ἀντὶ τοῦ μὴ ὀρθοῦ *βομβόχυλον* πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ *βολβόχυλον* ὡς καθ' ἡμᾶς ἔγραψεν ὁ Διοσκορίδης, ὅπερ διαπιστοῖ καὶ ὁ ἐγγύτερον χρονολογικῶς παντὸς ἄλλου πρὸς τὸν Διοσκορίδην κείμενος Dioscorides Latinus.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΜΗ ΜΕΛΩΝ

ΧΗΜΕΙΑ. — Zur Fermentlosen Pigmentbildung bei dem Schwamme *Aplysina aerophoba*, von Anast. A. Christomanos*.

Ἀνεκοινώθη ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργ. Ἰωακείμογλου.

Der im Mittelländischen Meer, in Tiefen von 5 - 30 Meter, lebende Schwamm *Aplysina aerophoba*, zeichnet sich aus durch seine intensiv gelbe Farbe, sowie durch die Eigenschaft dieses Pigment zu melaninartigen Stoffen umzuwandeln, welche dem Schwamm ein pechschwarzes Aussehen verleihen.

* ΑΝΑΣΤ. Α. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΥ, Ἡ μὴ φαρμακτικὴ παραγωγὴ χρωστικῶν εἰς τὸν σπόγγον *Aplysina aerophoba*.